

Sjef Wanders en Eveline Belderbos

Onze makelaars in Wallonië

De linnenwever en de bedelaar

De schemer was al ingevallen toen ik aankwam bij mijn laatste afspraak van die dag.

Ik stond op de bordestrap van een Art Nouveau villa aan de Vesdre. Al wachtend genoot ik van de uit hardsteen gekapte langgerekte damesfiguren die het voorportaal sierden. Links eronder las ik 'Joseph Barsin' de signatuur van de architect. Een koperen raster met zweepsplagmotieven was gezet op de voordeur, ter bescherming van het zinspelende glas-in-lood raam daarachter.

De vrouw des huizes opende de deur en ik stapte binnen in een brede gang met marmeren vloer en -lambrisering. 'Dat hing hier al', zei de geboren Friezin met enige afschuw, toen ze merkte dat ik mijn blik liet rusten op een prachtig olieverf doek dat een neger in oosterse kledij uitbeelde.

'We kochten het huis met al die meubels en schilderijen. De bouwverzekering vond dat de inboedel bij het huis hoorde en over moest gaan op volgende eigenaren. Een wilsbeschikking die hij notarieel liet vastleggen. Vandaar dat het hier zo vol staat. Onze eigen meubels moesten er ook bij. Wil je een boterham? Je zult wel trek hebben.'

De eigenaar van een grote wol- en linnenweverij liet de woning in 1895 bouwen, in het park gelegen naast zijn welvarende industrie. Een koetshuis met stal en personeelwoning en een orangerie herrezen elders in het park. De decoratie en de inrichting van hoofdwoning en bijgebouwen werd op maat gemaakt en evenaarde werken van Ruhlmann.

Ze zette een boterham met kaas voor en schonk slappe koffie. Bij het tweede kopje koffie bood ze me anijskoekjes aan uit een kitsch blikken trommeltje. Op het deksel stond een afbeelding van Juliana en Bernhard op een oranje ovaaltje. 'Mooi trommeltje, hè? Dat is uitgegeven ter ere van hun huwelijk', zei ze, terwijl ze tevreden naar me keek toen ik mijn hand in het koekblik stak. Haar man zat in de erker. Hij las de Telegraaf en schonk geen aandacht aan mijn bezoek.

Enthousiast vertelde ik de vrouw dat ik zelden zo een veelheid aan kunst had gezien dat nog in particulier bezit was. En dat het zo goed geconserveerd was gebleven. Toen ik in de gaten kreeg dat de historische waarde van het eigendom haar koud liet, brak ik mijn relaas af.

Ze wilde gewoon een beetje praten over koetjes en kalfjes in haar moedertaal, over de kinderen, het weer en haar jeugd in Franeker. Ze praatte onafgebroken, maar zo vriendelijk dat ik niet echt ter zake kon komen. Toen ze naar adem hapte om het vervolg van haar verhaal in te zetten kreeg ik er een speld tussen. 'Kunt u me graag een rondleiding door het huis geven? Ik maak van elke ruimte een korte beschrijving en neem meteen de foto's, is dat goed?'

Ze liet me het huis met vier verdiepingen zien en de bijgebouwen en de parktuin en de vijvers en de geschoren buxushagen en de rododendrons en de magnolia's. In de winterkas sprak ze lieve woorden tegen de planten en ik hoorde haar prevelen: 'Al die rommel die bij het huis hoort blijft hier achter, maar jullie, orchideeën en cyclamen verhuizen met me.'

Kunst kon haar hart niet verwarmen, maar alles wat bloeide, groeide, gemaaid en gesnoeid moest worden deed dat des te meer.

Bij het afscheid gaf ze me een CD met foto's mee, met het verzoek die bij

mijn publicatie op internet te plaatsen. In mijn binnenspiegel zag ik dat ze me gemoedelijk uitwuidde tot ik aan haar oog onttrokken was.

Dagenlang werkte ik aan de omschrijving en vergaapte me aan de prachtige vertrekken en de kunststukken die ik op beeld had vastgelegd. Ik maakte een selectie uit de tekst en zocht er passende foto's bij. Plots dacht ik aan de CD-rom van de eigenaresse.

Ik laadde drieëntachtig plaatjes van de tuin in vier seizoenen, van de winterkas en van haar collectie in- en uitheemse orchideeën en cyclamen.

In diezelfde tijd waren we in onderhandeling met een kandidaat die interesse had in een vervallen kasteel met een grote vierkantshoeve ten westen van Luik. De man vroeg of we nog een ander groot huis in de regio in ons aanbod hadden. Hij wilde daarin wonen in de jaren dat hij het kasteel zou restaureren. In één dag deed hij een bod op het kasteel, de hoeve en het Art Nouveau huis met dito inrichting. De klapper van de eeuw! Uit voorzorg liet ik de bieder natrekken. Alles tot en met een paspoort check bleek in orde. In nauwe samenwerking met de notaris werden de drie koopovereenkomsten opgemaakt die daags daarna door alle partijen werden ondertekend. Vooruitlopend op ontvangst van het geld dat ze voor hun woning zouden beuren, kocht het Friese echtpaar zonder omstoot een woning in Nederland.

Er was een voorschot op de aankopen voorzien. Even voor het verstrijken van de betalingstermijn stelde de koper onverwacht voor de koopsom in zijn geheel te voldoen per datum transport. Met lichte argwaan verleenden alle verkopers toch hun toestemming. Op de dag van de acte bleek dat de notaris de koopsom nog niet had ontvangen, maar wel een fax van de koper met het bericht dat de overboeking gedaan was en het betalingsbewijs in bijlage. Het geld zou binnen een uur op de rekening van de notaris staan bijgeschreven. Samen met de verkopers en de notaris wachtten we op de komst van het geld en op de koper. Ondertussen rolde er een tweede excuses over omdat hij was plots verhinderd was, dat hij zojuist van de bank had vernomen dat die blokkering van de gelden eiste in afwachting van de IMF controle, en dat hij door beide onverhoopte ontwikkelingen verzocht de acte te verzetten naar een latere datum. In ongeveer hetzelfde scenario werd de acte tot drie keer toe uitgesteld.

In de maanden dat de koper ons allen in spanning hield, onderhield hij zowat wekelijks contact via e-mail met ons kantoor, met de notaris en met de verkopers van het kasteel en van de hoeve. Met het echtpaar onderhield hij een meer persoonlijke, bijna dagelijkse correspondentie.

Misschien bluf, of misschien was hij echt een kenner, maar zijn complimenten over het olieverf doek van de neger in oosterse kledij (en over de groene vingers van mevrouw) waren niet van de lucht.

Met zijn begripvragende mails had hij de compassie gewonnen van het Friese echtpaar, dat, toen iedereen het met deze charlatan al had opgegeven, bleef geloven aan zijn oprechtheid. Onbegrijpelijk: inmiddels was het echtpaar door een verduubeling van woonlasten overgeleverd aan de bedelstaf.

Ze waren al terug naar Friesland verhuisd en overwogen om de koper alvast de sleutel te geven van het huis vol prachtig 19e eeuws meubilair. Toen ik me heftig tegen dat plan verzette, zagen ze er met enige tegenzin van af.

We trachtten het echtpaar te overtuigen de koopovereenkomst te laten ontbinden, iets waar de eigenaren van het kasteel en de hoeve allang toe waren overgegaan. Toen we het echtpaar het bod van een nieuwe koper overhandigden, volgden ze uiteindelijk, na maanden hoopvolle, doch zinloze afwachting, onze raad op. Een tweede koopovereenkomst werd getekend, het voorschot op tijd betaald en het huis aan de Vesdre wisselde binnen zes weken van eigenaar.

In België had een makelaar in die tijd en naar die omstandigheden recht kunnen claimen op courtage van beiden verkopen. Zover wilde ik niet gaan: dat recht ging mijn moraal te boven. Bovendien vond ik dat het echtpaar had het al moeilijk genoeg had.

Even voor de datum transport stuurde ik onze courtagenota - enkel genomen over de tweede verkoop - naar onze Friese opdrachtgevers. Wie schetste mijn verbazing? De Friezen weigerden ons honorarium te betalen.

Niets had ik in rekening gebracht voor de eerste verkoop, die buiten onze schuld om niet door was gegaan. Dikke ordners vol correspondentie die ik met allerlei instanties had moeten voeren met betrekking tot die eerste 'verkoop', had ik onbezoldigd gelaten en nu dit! Pas nadat een advocaat het echtpaar af wist te houden van het nemen van nodeloze stappen, werd onze nota betaald, zij het onder aftrek van de BTW. Na de overdracht ontvingen we zowaar een kaart uit Friesland met spijt- en dankbetuigingen van mevrouw.

Ondanks haar goede bedoelingen hield ik aan haar echtgenoot een nare bijsmaak over.

Ruim een half jaar ging voorbij toen ik bezoek ontving uit het Hoge Noorden.

Meneer overlegde een stapel Franstalige post. Ik moest dat maar even voor hem vertalen en de betrokken instanties bellen. Ik schoof de stapel terzijde, bood hem een kop sterke koffie aan en

haalde herinneringen op aan de story die onze gemoederen lange tijd op de proef hadden gesteld.

'Hoe kon u nou zo afwijzend reageren op onze factuur? De BTW hebt u nooit betaald. Nou ja, zand erover, de kaart die ik daarna van uw vrouw ontving, maakte het weer een beetje goed. Trouwens, weet u dat die oplichter zelfs nu nog in lucht is met een website gewijd dat kasteel, zijn niet gekochte 'eigendom'?'.

Hij wist het niet, maar het ijs leek gebroken en hij deed een opmerkelijke ontboezeming: 'Weet je nog dat schilderij in de gang dat je zo mooi vond?'. Ik wist het meteen, de afbeelding van de neger in oosterse kledij.

'Ik vond dat zo lelijk dat ik het uit schaamte voor de huidige eigenaar, voor hij zijn intrek nam, heb vervangen tegen een mooie amateur. Omdat ik niet goed wist wat ik met dat sombere schilderij met die neger erop aan moest, vroeg ik onze nieuwe buurman of hij het wilde hebben. Hij bedankte ervoor, maar raadde me wel aan het doek te laten taxeren. Om een lang verhaal kort te maken is het uiteindelijk geveild in Wenen. De schilder blijkt ene Franz Xavier Winterhalter te zijn, hebt u daar wel eens van gehoord?'. Mijn mond viel open van verbazing: 'Bij Dorotheum?' 'Ja', zei hij trots, 'een soort veilinghuis dat gespecialiseerd is in kunst van het Oostenrijkse Keizershuis'. Ik stelde de gedurfde vraag: 'Wat heeft het opgebracht?'

'Daar laat ik me niet over uit, maar ik kan je wel zeggen dat het minstens de prijs opleverde die we voor ons huis aan de Vesdre hebben gekregen'.

Ik kon maar één conclusie trekken: de man die ik voor me had zijn schaapjes op het droge en ook voor zijn nageslacht. Opeens schoot me de wilsbeschikking van de linnenwever te binnen. Ik kon geen woord meer uitbrengen.

De Fries doorbrak de stilte: 'Zeg, wat zit je nou te staren? Doe die vertalingen nou even en die belletjes naar die instanties, meer vraag ik niet. Zie het maar als bij de prijs inbegrepen zorg'.

Totaal verbouweerd stond ik op, drukte hem zijn post in zijn handen en gebood hem de zaak te verlaten.

Toen hij buiten stond bedelde hij: 'Kom Eveline', dat doe je toch nog wel even voor mij? We hebben je uiteindelijk toch betaald voor je diensten, nietwaar. Je krijgt trouwens de groeten van mijn vrouw. Ze zou het fijn vinden als je haar eens komt opzoeken als je toevallig in de buurt van Friesland bent'. Ik trok de winkeldeur achter me dicht en wachtte tot hij de straat uit was gereden.

Met dichtgeknepen strot dacht ik aan slappe koffie, boterhammen met kaas en dat koekblik met die afbeelding van Juliana en Bernhard. In Friesland kwam ik zo wie zo nooit.